

the pillow book

VB 126 minut

režija Peter Greenaway **scenarij** Peter Greenaway **fotografija** Sacha Vierny **montaža** Chris Wyatt, Peter Greenaway **scenografija** Wilbert van Dorp, Andrée Putman, Emi Wada **igrajo** Vivian Wu, Yoshi Oida, Ewan McGregor, Ken Ogata, Hideko Yoshida

Priznam, da je bilo pred ogledom zadnjega Greenawayevega filma – tudi zadnjega iz trilogije (**Baby of Macon** – o moči znanosti, **Prospero's Book** – o moči religije) kar nekaj dvomov. Dvomov, vezanih na filmski princip režiserja, ki iz filmske slike iztrži vedno več, kot sama zmore. Mogoče tudi dvomov zaradi tega "preveč", ki lahko celo oboževalki(cu) likovnih, semantičnih, interpretativnih, simbolnih in vizualnih plasti – pomenijo preveč. Vedno sem se namreč ustrašila filmskega postopka, ki prinaša s seboj odtujitveno streznitev in ki me z artificialnimi posegi v sliko strezni v realnost – v stanje zavedanja, da gledam nekaj, kar je nekdo zgnel na način, ki tega gnetenja ne zanika. Še posebej pa me vznemirijo elektronski slike imanentni posegi, kot so uokvirjanje druge slike znotraj slike, grafične inervencije, črke, offi, izrezi slike, ekspozicije... Vdor elektronskega trika v filmsko telo mi namreč film prestavi ven iz fiktivne naracije, od katere pričakujem, da me potopi in v filmu utopi.

A ni lepšega kot to, da se ti potem, po projekciji, pedskepse umaknejo. Še več, če ti jih spodnese užitek. Greenawayeva zadnja "knjiga" je užitek – užitek v sliki, besedi, pripovedi – predvsem pa v odprtih možnostih neskončnih interpretacij. Kdo nam naj bi jih nastavljal, če ne prav beseda?

Prav beseda, na kožo izpisana beseda, je tista, ki zaznamuje ne le filmsko telo, temveč dobesečno – telo deklice, ki ji oče za vsak rojstni dan izpiše na kožo verz. Da bi potem ona – ne več deklica – ta spomin prenašala naprej. Ampak ne na kožo vsakega, temveč na kožo ljubljenega.

Mlada Japonka, ki ostane brez pisatelja – očeta, založnika – je prisiljena, da se iz "bralke" oziroma knjige prelevi v pisateljico,

njena inspiracija pa je odvisna od naslovnika oziroma teksture njegove kože; njegova koža – kot knjiga – pa je odvisna od razmerja pisateljica - papir (ljubimec). Njen najboljši mediator, najboljša tekstura papirja, je Američan, prevajalec, v katerega se zaljubi in ga – popisanega pošilja k založniku. Glavno razmerje filma pa vendarle ni v njunem, temveč povsem drugem razmerju: razmerju ljubimec (knjiga) in založnik, ki je v bistvu podvojitven osebek dekletovega očeta. Njen oče je namreč sprejemal fanta, prav tako kot ga sprejema njen založnik, ki vsako knjigo (telo) sprejme kot ljubezensko darilo in kot spolni akt.

Koliko razmerij torej. Prvo: erotični akt – pisanje (dekle - in njen Američan). Drugi erotični akt: branje (založnik - dekletov fant). Prvo enigmatično razmerje: založnik, ki hoče prek teksta spoznati pisca. Drugo ljubosumno razmerje: dekle, ki potrebuje založnika (kot naslovnika, ki zna prepoznavati besedo), hkrati pa to plača z žrtvijo (telo njenega fanta je hkrati tudi telo njenega bralca). Skratka, labirint pomenov, ki fluktuirajo v smer razbiranja literature kot čistega seksualnega akta.

Napisano ti je na kožo. Fraza, ki torej ni le fraza in jo Greenaway izpiše res do konca. Kožo ljubimca, ki v dvomih umre, založnik dobesečno spremeni v knjigo: ugrabi namreč njegovo popisano in že pokopano telo ter ga skalpira, da bi ohranil unikatno besedo neznane pošiljateljice.

In potem prihajajo nova telesa, novi teksti, nove knjige. V čistih rebusih – telo, ki se mu črke skrivajo v ušesnih mešičkih, sporočila, ki odkrivajo in zakrivajo, ki vznemirjajo v aktu posredništva (branja) in aktu odkrivanja teksta (literarne vsebine). Sporočila prihajajo, zdaj z drugimi telesi; vsako telo je poglavje, ki pelje k novemu poglavju in se na koncu zaključi z napotkom usmrtitve bralca - založnika.

Ja, zdaj, ko se že spet več ne ve, kam lepiti oznako avtorskega filma, se lahko vrnemo k oznaki film - esej. Ne zaradi kategoriziranja, temveč zaradi kompasa: kam morate zaviti, če iščete užitek v tekstu. In pri Greenawayu – tudi užitek v sliki.

Majda Širca

Vivian Wu, Ewan McGregor

